

Пітель Ніна

к.е.н., доцент

Уманський національний університет садівництва

м. Умань

ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Глобалізація економічної діяльності є однією з найбільш обговорюваних тем протягом останніх років. Вона несе в собі як нові можливості, так і нові виклики, охоплюючи всіх суб'єктів світового господарства, незалежно від їх ставлення до цього явища. Тому економіка України може втримати і посилити свої позиції на міжнародному рівні завдяки постійному вивченню тенденцій процесу глобалізації та адаптації суб'єктів бізнесу до нових викликів на основі підвищення міжнародної конкурентоспроможності як на макро-, так і на мезо- та мікрорівнях.

Сучасні процеси глобалізації та інформатизації суспільства суттєво змінюють пріоритети внутрішньої та зовнішньої політики України. З року в рік наша держава більш активно інтегрується до світового ринку, – це закономірні прояви глобалізаційних процесів. З огляду на такі зміни зовнішньоторговельна політика країни повинна стати важливим напрямком загальнодержавної підтримки національної конкурентоздатності пріоритетних галузей економіки.

Глобалізація сприяє взаємному поступовому проникненню економічних, культурних і технологічних стандартів різних держав. Тому стає очевидним, що самодостатність будь-якої країни несумісна із сучасними тенденціями розвитку економічних відносин у світі. За таких умов Україна має визначити і конкретизувати механізми ефективного й оптимального приєднання до світових глобалізаційних процесів. При цьому важливо забезпечити для власної економіки мінімальні внутрішні втрати і максимальні зовнішні переваги. Не варто ігнорувати ту особливість, що взаємозалежність національних суб'єктів

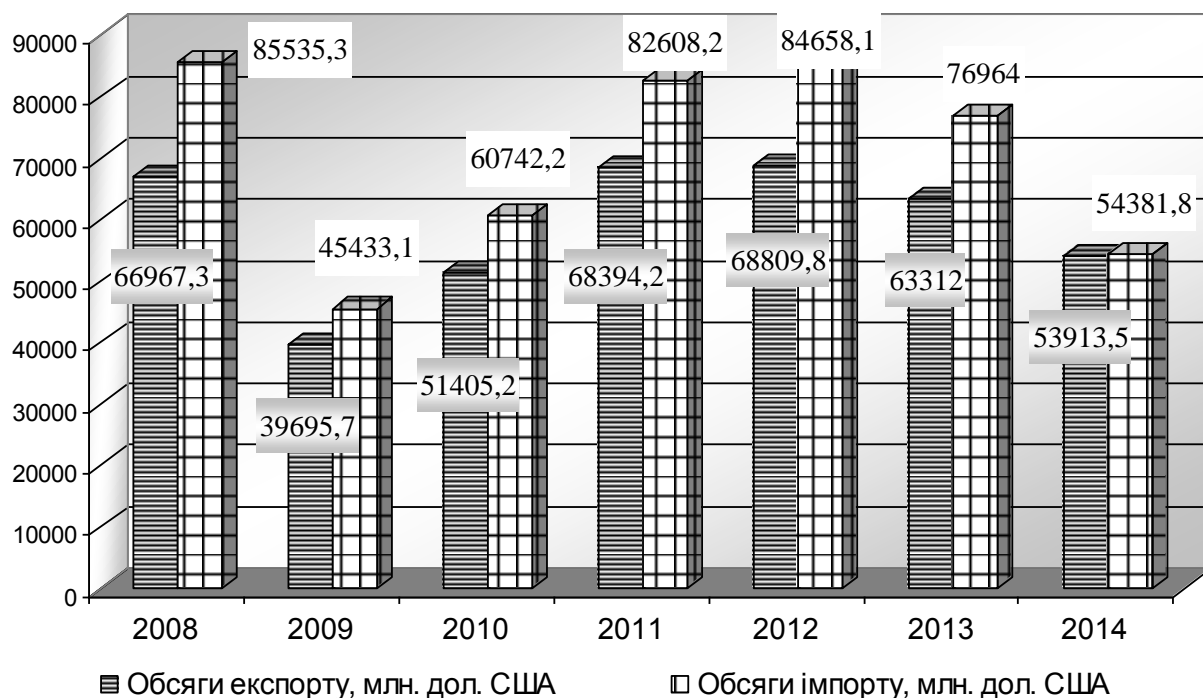
світового господарського механізму здатна або додати їм нових можливостей, або ж завдати значних збитків. Для використання переваг глобалізації, уряду та підприємницьким структурам України необхідно розробити чітку зовнішньоекономічну позицію, яка враховувала б експортний потенціал країни і базувалася б на всебічній оцінці нинішніх світових реалій. Адже економіка функціонує за чітко визначеними об'єктивними законами, і їх незнання або ігнорування призводить до втрат у господарській практиці.

Враховуючи загальносвітові тенденції, Україна не може залишатися осторонь інтеграційних процесів. Серед переваг вітчизняної економіки варто відзначити, що наша країна розташована на перехресті багатьох транспортних шляхів, в центрі Європи; володіє величезними природно-рекреаційними ресурсами, має достатню кількість корисних копалин; забезпечена трудовими ресурсами з високим рівнем освіти і професійної підготовки. Разом з тим, існує багато проблем, які значною мірою нівелюють переваги. Зокрема, це – недосконала структура економіки, невеликий обсяг ВВП і доходу на одну особу, зовнішня заборгованість, бюрократизація, низька якість менеджменту, незадовільна законодавча, виконавча і судова влада, корумпованість, відсутність дієвого державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Наявність комплексу проблем призвела до того, що незважаючи на позитивні тенденції в зовнішній торгівлі України починаючи із 2000 р., коли спостерігалось стійке зростання обсягів експорту-імпорту товарів і послуг, в останні роки відбулось погіршення показників. Аналіз зовнішньої торгівлі у 2003-2006 рр. вказує на узгодженість тенденцій росту обсягів експорту-імпорту з ВВП, проте з року в рік відбувається зниження величини сальдо зовнішньої торгівлі й погіршення показників. Вступ України до СОТ у 2008 р. мав неоднозначні наслідки, позитивний чи негативний ефект яких складно оцінити, оскільки для більшості українських підприємств нові експортні можливості, пов'язані зі вступом країни до СОТ, нівелювалися фінансовою кризою.

Внаслідок світової фінансової кризи обсяг експорту товарів Україною скоротився із 67,0 млрд. дол. США у 2008 р. до 39,7 млрд. у 2009 р., а імпорту –

із 85,5 до 45,4 млрд. дол. (рис.).

Рис. Динаміка обсягів експорту-імпорту товарів Україною*

*побудовано за даними Державного комітету статистики України [1]

Аналізуючи розвиток зовнішньоторговельних відносин в останні роки варто відзначити, що за матеріалами Державного комітету статистики [1], у 2014 році експорт товарів дорівнював 53,9 млрд. дол. США, імпорт – 54,4 млрд. дол. Порівняно із 2009 р., експорт збільшився майже в 1,4 раза, а імпорт – в 1,2 раза. Проте в останні роки політичні й економічні проблеми призвели до суттєвого погіршення зовнішньоторговельних тенденцій товарами: починаючи із 2012 до 2014 року обсяг експорту товарів з України скоротився в 1,3 раза, а імпорту – в 1,6 раза. В результаті у 2014 році від’ємне сальдо становило 4,7 млрд. дол. (у 2012 р. – 15,8, у 2009 р. – 5,7, а у 2008 р. – 18,6). У 2014 р. коефіцієнт покриття експортом імпорту дорівнював 0,99, тоді як у 2012 р. – 0,81 (у 2008 р. – 0,78, у 2009 р. – 0,87). Наведені матеріали спонукають до висновку, що сучасний механізм зовнішньоторговельної діяльності в Україні, який відображає економічні, соціальні та суспільно-політичні пріоритети, є недовірним і малоефективним як стосовно відповідності викликам глобалізації світової економіки, так і розвитку країни загалом.

Це означає, що нині Україна не демонструє необхідності в прогресивному і якісному розвитку економіки. Технологічна і соціальна привабливість міжнародних стандартів життя, які властиві провідним країнам світу, не трансформується в економічний попит на механізми та інститути освоєння цих стандартів. Основною причиною такого становища є закритість вітчизняної економіки для світового ринку через адміністративні перешкоди на шляху трансформації неефективного виробництва і нераціонального менеджменту.

Для активізації зовнішньоекономічної діяльності України в умовах глобалізації та включення її в систему світового господарства необхідні такі заходи: послідовне вдосконалення зовнішньоторговельної політики при дотриманні пріоритетів експортної стратегії і загальнодержавних інтересів; оптимізація структури та умов експортно-імпортних потоків; формування чіткої системи пріоритетів розвитку експортного потенціалу; переорієнтація на торгівлю товарами з високою доданою вартістю (із торгівлі сировиною та напівфабрикатами); покращення науково-технічного оснащення підприємств, – це дозволить бути більш конкурентоздатними та інтегруватися у систему світового господарства з меншими витратами.

Список використаних джерел

1. Зовнішньоекономічна діяльність України. – 2015. Сайт Держкомстату України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http: // www.ukrstat.gov.ua /](http://www.ukrstat.gov.ua/).